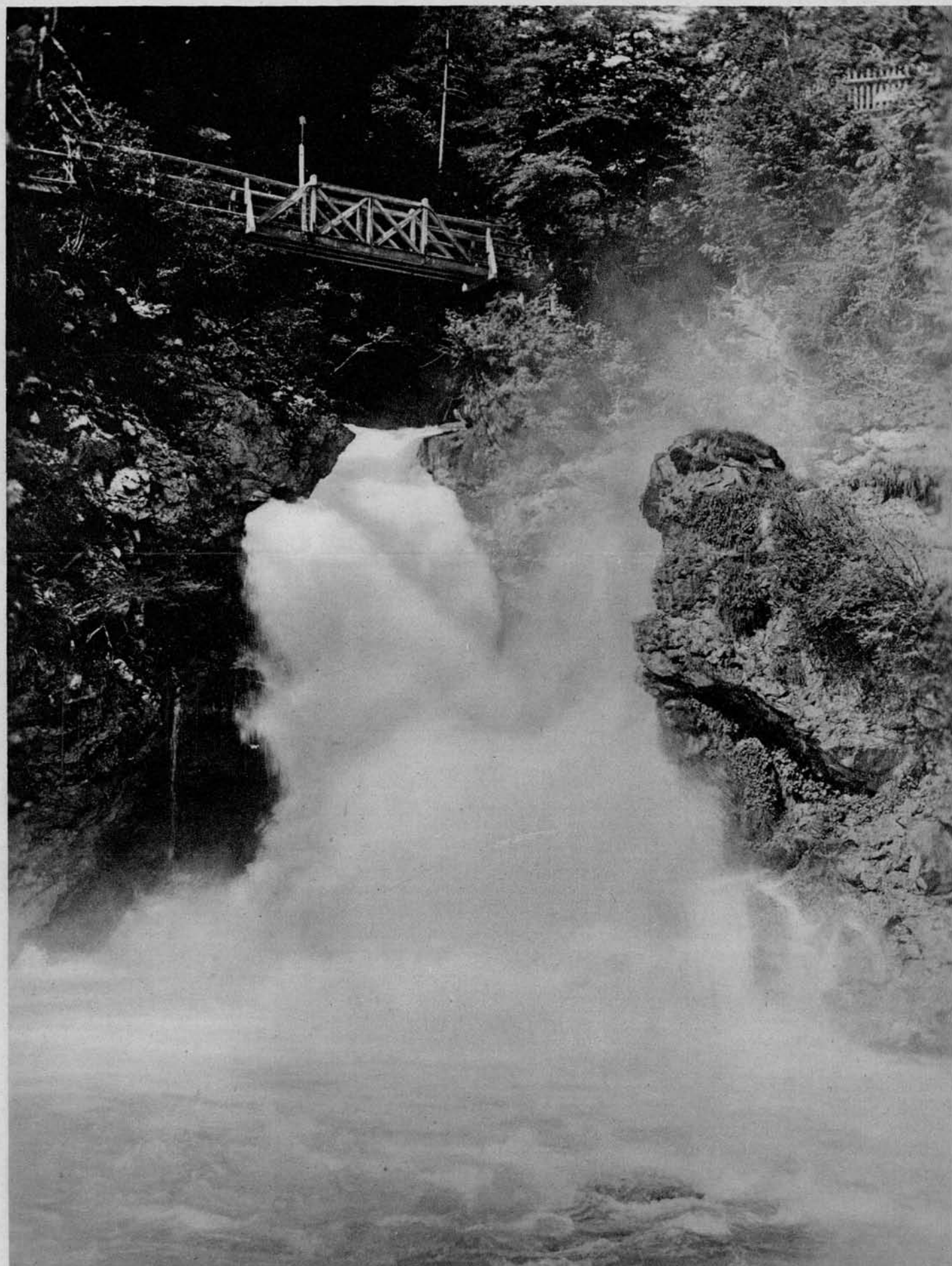

Ilustrirani **Slovenec**

Leto IV

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 259) z dne 11. XI. 1928

Štev. 46

Lepote naše slovenske zemlje: Slap Šum v Dintgarju

Foto: Kunaver.

S pogreba ruske carice-vdove, Marije Feodorovne

Pred kratkim je umrla v Kopenhagnu vdova po ruskem carju Aleksandru in pokopali so jo jako slovesno. Slika nam kaže duhovščino v pogrebem sprevodu, zadaj pa vodijo gardisti voz s smrtnimi ostanki.

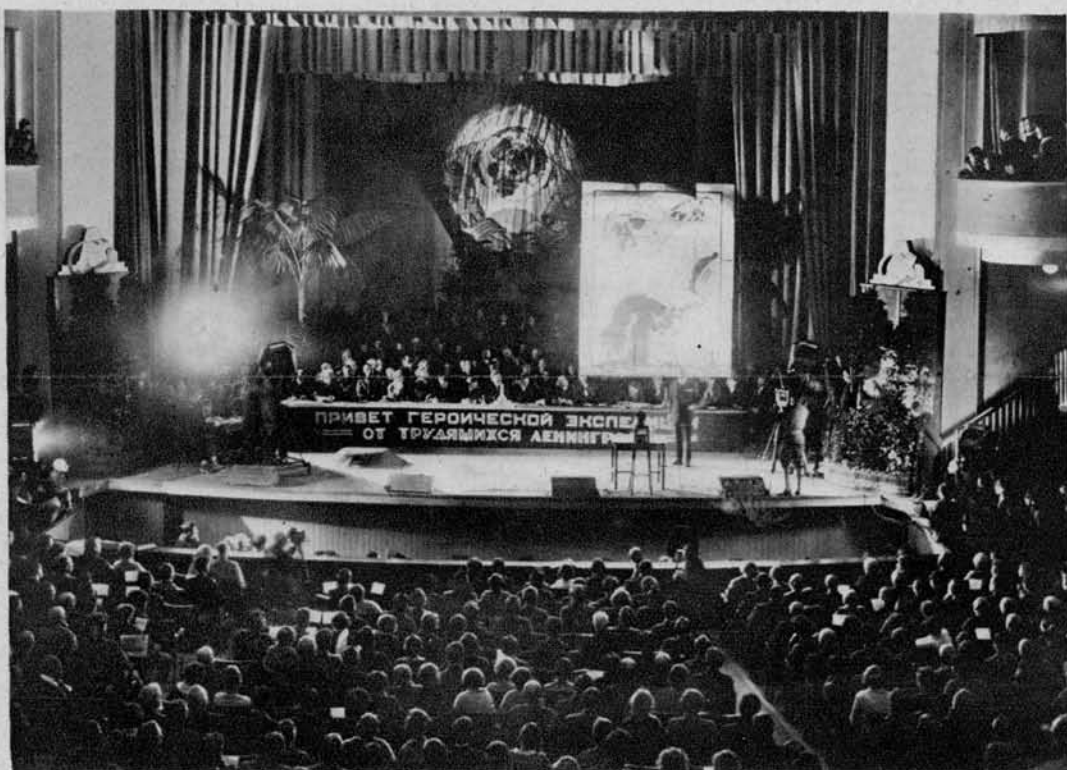

L. v. Pastor

bivši avstrijski poslanik pri Vatikanu in pisatelj znamenite »Zgodovine papežev« (založba Herder v Freiburgu), ki je pred kratkim umrl.

„Krasin“ v domovini

Kdo se ne spominja junaških voženj in činov ruskega lomilca ledu »Krasin« v letošnjem poletju. Konec meseca maja se je popolnoma ponësrečil s tako gostobesednostjo napovedani polet italijanskega generala Nobila na severni tečaj. Njegov zrakoplov se je razbil, na delu je bila cela vrsta ekspedicij, da ponesrečenece rešijo, toda na varno se jih je posrečilo spraviti šele ruskega rušilca ledu, »Krasin«. Ves svet je tedaj pisal o požrtvovalnosti in junaštvu teh Rusov, ki so hiteli na pomoč, prezirajoči vse nevarnosti in ovire. Pred kratkim se je vrnil »Krasin« v svojo matično luko Ljeningrad in tu so ga sprejeli z velikimi in zaslužnimi slovesnostmi. Naša slika nam kaže slovesnosti, ki so se vršile na čast moštvu »Krasina« v enem izmed Ljeningrajskih gledališč.

Prodana država

Najmanjša samostojna država v Evropi je Andora. Leži v vzhodnih Pirenejih, meri samo 452 km² in šteje 5200 prebivalcev. Prebivalci so Katalonci in se pečajo s poljedelstvom in živinorejo, zlasti z ovčarstvom. To ozemlje je bilo od l. 1810. samostojna nevtralna republika in je stala pod skupnim varstvom Francije in španskega škofa iz Urgela.

Pred kratkim je pa kupil to republiko neki francoski finančni konsorcij in namerava osnovati tu mednarodno igralnico po vzoru igralnice v Monte Carlu.

Naša slika nam kaže pogled na največjo naselbino v republici, kjer začno že v kratkem graditi igralnico.

Dr. Ilja Šumenkovič

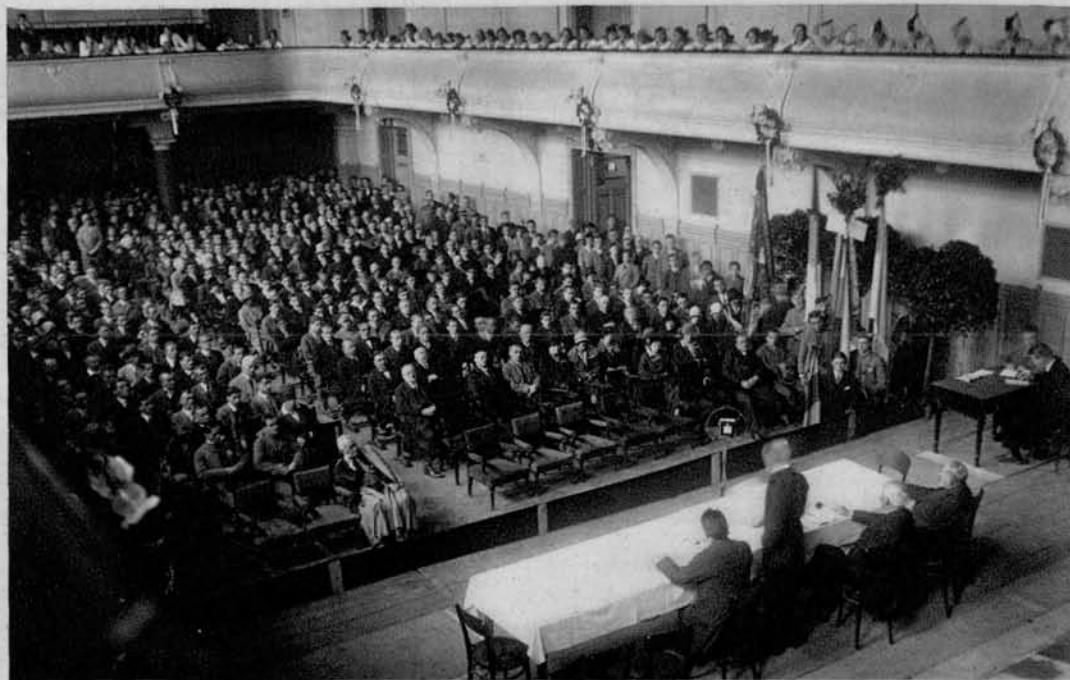
ki je zadnje mesece v odsotnosti dr. Marinkoviča vodil naše zunanje ministrstvo.

Pogled na slavnostni sprevod Orlovstva

in prosvetnih organizacij iz Uniona k slovesni službi božji.

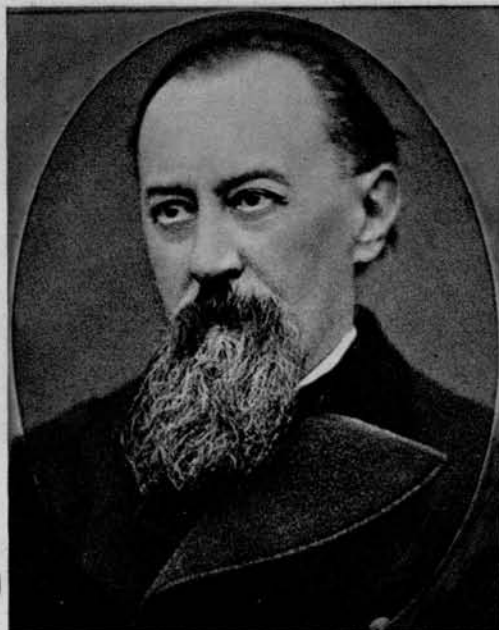
Spodaj: **Pogled na manifestacijsko zborovanje**
v proslavo desetletnice osvobojenja v veliki dvorani ljubljanskega »Uniona«.

Proslava desetletnice našega osvobojenja

Letos smo slavili Slovenci prvo desetletnico osvobojenja. V soboto, dne 27. oktobra sta priredili Slov. orlovška zveza in Slov. orliška zveza v veliki dvorani hotela Uniona svečano akademijo, ki je potekla nad vse sijajno. Naslednje dopoldne, v nedeljo dne 28. oktobra se je vršila najprej v stolnici slovesna pontifikalna služba božja, nato pa v Unionu veliko manifestacijsko zborovanje, na katerem so govorili dr. M. Natlaččen, dr. Brejc, dr. Ravnihar in Jos. Pogačnik. Popoldne je bila pa istotam slavnostna otvoritev ljubljanske radio-oddajne postaje, združena z mogočnim koncertom »Pevske zveze«. V ponedeljek, dne 29. oktobra, se je vršila v stolnici zopet slovesna služba božja, nato je bila pa ob navzočnosti mnogih dostojanstvenikov svečana skupna seja obeh slovenskih oblastnih skupščin, ki je dokazala, da je slejkoprej naš politični cilj — Zedinjena Slovenija, ki so jo zahtevali že naši očetje in dedi po vseh slovenskih deželah.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Kersnik Janez Krstnik
(1783—1850), nar. buditelj in vzgojitelj.

Kersnik Janko
(1852—1897), pripovednik.

Kersnik Janko
(* 1881), nar. gospodar.

Grad Vurberg pri Ptuj

posnetek iz gozda.

Na levi:
Glavni oltar
vurberške župne cerkve.

Spodaj v elipsi:
Alozij Kokelj
župnik v Vurbergu.

Spodaj na levi:
Vas Vešica

iz vurberške župnije (vasi Vurberg namreč ni in se imenuje župnija po gradu), potok, ki teče tod v bližini, je tvoril nekoč mejo med Norikom in Panonijo.

Spodaj na desni:
Pogled na Dravsko polje
z Vurberga.

Vurberg pri Ptuj

Zanimivo poglavje iz naše zgodovine tvorijo stari gradovi. Od velikega števila gradov v Sloveniji se jih je le malo ohranilo iz starejših dob do današnjih dni v uporabljivem stanju; večinoma so v razvalinah. Kronike teh gradov so temelj naši preteklosti; one pa so tudi vir in vzpodbuda našim pesnikom, pripovednikom in likovnim umetnikom za mnoge umotvore trajne vrednosti. Ljudska domišljija nadovezuje na grajsko preteklo življenje najlepše pravljice in narodne pripovedke. V gradovih se je oblikoval ritem tudi vsemu socialnemu življenju ne le tlačanov, marveč v marsikaterem oziru tudi svobodnih meščanov. Temu vsestranskemu vplivu gradov na življenje tako posameznikov kakor vsega naroda moramo v glavnem pripisovati našo usodo. Danes je tok časa navrnil kolo našega žitja v povsem drugačne kolo-tečine. Obrambni mogočni grajski stolpi se čedalje bolj šiljijo in rastejo v oblake, ki jih zavijajo v tovarniški dim... Namesto čuvajevega roga na grajskem stolpu done oglušujoče sirene... Tudi nekdanji klativiteški gradovi in njih gospodarji inajo v današnji dobi svoje moderno nadomestilo...

Il. Slovenec je doslej že prinesel nekaj slik in opisov starih gradov v Sloveniji. Tej svoji nameri bo ostal zvest tudi v prihodnje. Danes je na vrsti grad Vurberg.

Od Ptuja dve uri hoda proti zahodu na levem bregu Drave stoji mogočni grad Vurberg. Z grada je prelep razgled na vse strani; vidijo se štiri mesta: Maribor, Ptuj, Ormož in Varaždin ter 85 cerkva in 21 gradov. Prvotni grad je bil iz 11. stoletja; tega pa je dal kralj Přemysl Otakar, kateri je nasledoval izumrle Babenberžane, leta 1267. razdijati. Novi grad, kateri večinoma še dandanes stoji, je bil sezidan konec 15. stoletja. V teku stoletij so

grad posedali razni mogočni in plemeniti gospodje n. pr. ptujski gospodje, grofi Stubenberg, Attems itd. L. 1907. ga je kupil od bogatega Dunajčana Troll češki grof Jos. Herberstein, kateri ga še sedaj poseduje. V svetovni vojski je grad služil kot pribežališče raznim beguncem in vojnim ujetnikom. L. 1921. je gospa Natalija Aleksandrovna Duhonin, soproga umorjenega generalissima ruske armade, otvorila v gradu sanatorij ruskega rdečega križa, kateri se je pa že v jeseni istega leta zopet zatvoril. Dne 1. marca l. 1925 je znova otvoril sanatorij ruskega rdečega križa g. dr. Boleslav Francevič Okolokulak z gospo soprogo Ksenijo Orestovno. G. dr. Okolokulak je silno podjeten in izvrsten specialist. Z malimi sredstvi je grad celo moderniziral in znotraj popolnoma prenovil. Sanatorij ima navadno 50—70 bolnikov, večinoma Rusov a tudi precej Srbov, ker 20 postelj je določenih za naše državljane. Poleg bolnikov prihajajo na Vurberg tudi odlični ruski in srbski gostje. In še več bi jih prišlo, če bi bila tu primerna stanovanja in postrežba. Tu spoznavajo naše ljudstvo, našo omiko in versko življenje. Mi pa spoznavamo veliki ruski narod, naše pravoslavne brate in njihove vrline.

Grad Vurberg daje ime župniji, štirirazredni osnovni šoli in občini, katera sestoji iz katastralnih občin Krčevine, Grajena, Grajenščak in Vumbah z Vešico. Večje vasi ni, hiše so večinoma raztresene, le na Grajeni in v Vešici je mala skupina hiš. Kraj je gričast, le pod gradom ob Dravi je obširno polje, kjer uspeva najlepša koruza. Poleg vinoreje je tu posebno razvita sadjereja, katera prinaša prebivalcem lepe dohodke. Da se sadjereja tako skrbno goji, zato ima tukajšnja grajščina velike zasluge. V ta namen deluje tudi podružnica sadjarskega društva.

Grad Vurberg pri Ptuj

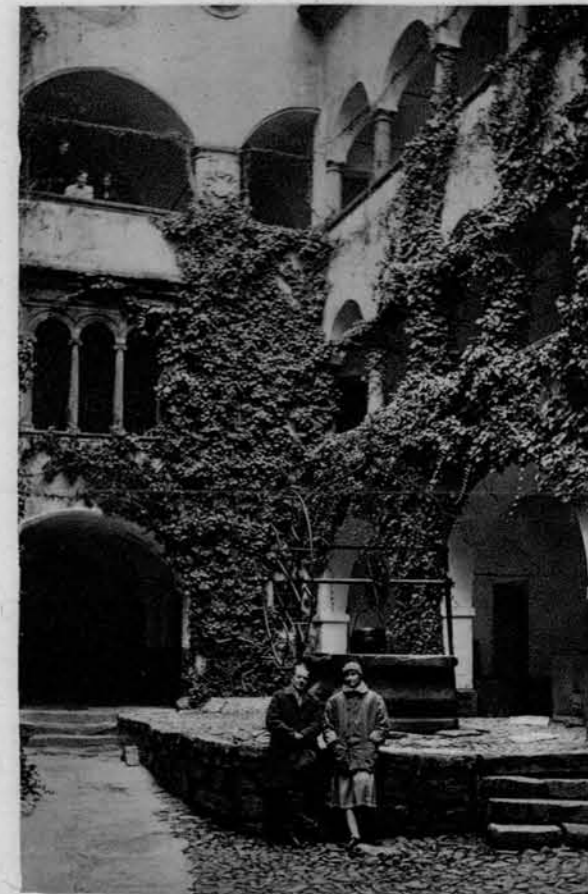
kjer je sedaj moderno urejeni sanatorij.

Na desni:
Grajsko dvorišče
na Vurbergu.

Spodaj v elipsi:
Dr. B. Okolokulak
vodja vurberškega sanatorija.

Spodaj na levi:
Jedilnica
v vurberškem sanatoriju.

Spodaj na desni:
Pogled na dvorišče
vurberškega sanatorija.

Cigani

Cigani, ponekod jih nazivljejo tudi Tatri, Jedjupci, faraoni, vretenarji itd., so po rodu iz Indije, odkoder so prišli v X. stoletju tudi v Evropo. Danes živi to azijsko potujoče ljudstvo v severozapadni Indiji, v Srednji in Sprednji Aziji, severni Afriki in po Evropi. V Evropi jih je največ na Ogrskem, na Balkanu in v Španiji. Vseh ciginov cenijo na dva milijona, polovico od tih v Evropi. Čistokrvni cigani polagoma izginjajo, ker se mešajo z drugimi rodovi. Cigani so srednje veliki, olivne polti, podolgastega obraza, črnih oči in las, jako nadarjeni (zlasti za godbo), lalkomiseln, strahopetni in nezaupni. Po večini so brez vsake prave vere in le po imenu pripadajo deloma h kristjanom, deloma k mohamedancem in deloma k paganom. Organizirani so v rodove, katerim načelujejo voljeni poglavarji, največji ugled ima pa najstarejša ženska, ki je prava voditeljica rodu. Posamezni rodovi potujejo kot napol nomadi v karavanah in na vozovih od kraja do kraja ter se preživljajo z beračenjem, vedeževanjem in tatvino. Posamezniki se pa posvečajo tudi rednemu delu ter so jako spretni kovači, kotlarji in lesni delavci ter znameniti godbeniki. Tudi s trgovino, zlasti konjsko, se radi pečajo.

Za Jugoslavijo navaja statistika ciginov v sev. Srbiji 16.700, v Južni Srbiji 14.500, v Vojvodini 652, za ostale pokrajine pa nimamo podatkov. V Sloveniji jih je nekaj malega v Beli krajini, sicer jih pa vidimo večkrat po naših mestih in vaseh. Govore svoj lastni ciganski jezik, srbohrvaško, vlaško in turško. Srbi imajo o ciganih več informativnih razprav.

Spodaj: **Rodbina bolgarskih ciginov** pred svojim taboriščem.

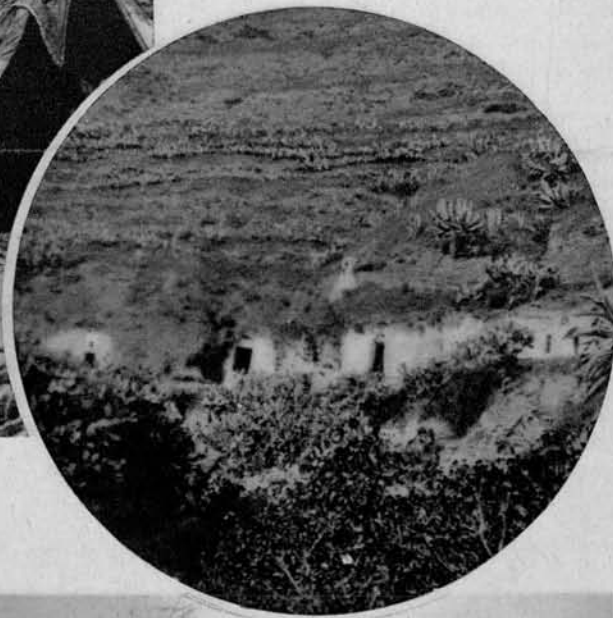
Spodaj na levi: **Mlada ciganka.**

V taboru slovaških ciginov

Na levi:
Ciganska rodbina pred svojim šotorom

Spodaj:
Doline v gorah, bivališče nekaterih ciganskih rodov

Anton Činkole

posestnik in dolgoletni župan občine Skočan pri Mokronogu, ki si je pridobil velikih zaslug za domačo občino. Zaradi bolezni je pri zadnjih volitvah odložil to čast.

Na vrhu Ljubelja

Dne 18. oktobra je privozil g. Barešič iz Ljubljane z običajnim Chevrolet-avtom za normalno težo 1500 kg na Ljubelj 2005 kg. Vožnja je potekla popolnoma gladko in ni zavrela niti hladilna voda v njem. Ta uspeh je vzbudil splošno pozornost.

V današnji uganki premesti števila tako, da bo vsaka ravna vrsta 5 števil na vseh straneh dala vsoto 1918, letnico našega osvobojenja. Prav tako mora dati 5 notranjih števil, ki obkrožajo letnico 1918, isto vsoto. Števila 375, 378, 381, 382, 384 ostanejo tam, kjer so.

Rešitev popackanega pisma v »Il. Slovincu« št. 42, se glasi:

Ljubljana, 14. X. 1928.

Dragi prijatelj!

Na Tvoje zabavljanje čez uganke v »Il. Slovincu« Ti sporočam, da Ti bo uredništvo zelo hvaležno, če boš pismeno ugotovil vse napake in nedostatke v ugankah in jih poslal uredništvu. Prav tako Ti bo uredništvo hvaležno za vse nasvete in nove misli, če jih boš hotel poslati. Res navdušen ugankar bo storil tako in nehaj z zabavljanjem, ki nič ne koristi.

Z ugankarskim pozdravom

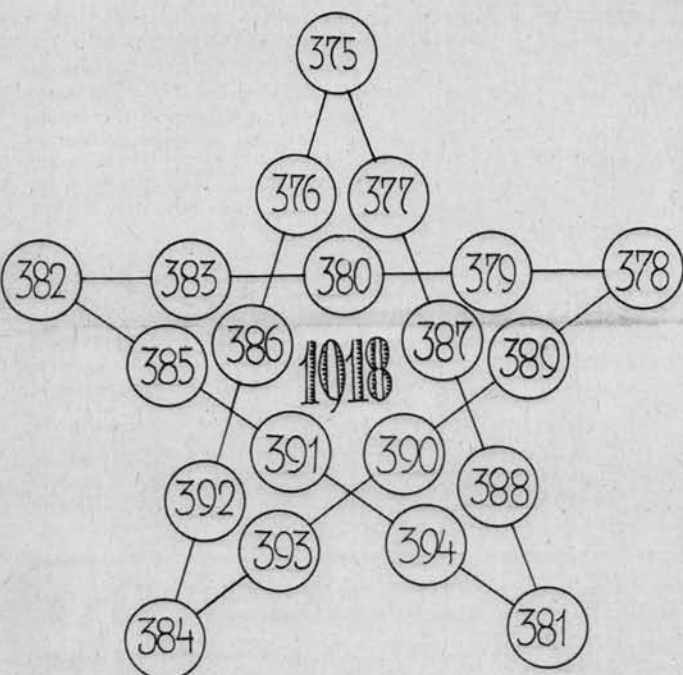
Slovenčev ugankar.

Pravih rešitev je prispelo 194. Žreb je določil I. nagrado: Branku Zavrtniku, tehnik, Zagreb; II. nagrado: Fr. Berniku, Skofja Loka.

Rešitev uganke v »Il. Slovincu« št. 43:

Daritev bodi ti življenje celo,
oltar najlepši je srca oltar.
ljubezen sveta v njem nebešk je žar
gospodu žrtva vsako dobro delo.
O da srce gojilo bi vsekdar
ta sveti žar naj živo bi gorelo,
enako kresu vedno ti plamtelo
Bogu in domu žgalo vreden dar.
Živeti vrli mož ne sme za se,
iz bratov sreče njemu sreča klije.
Veselje ljudsko njemu v oku sije,
in tuja solza mu meči srce.

Vseh rešitev je prispelo 321. — Za I. nagrado je bil izžreban: J. Cenčič, dijak v Ljubljani; za II. nagrado pa Iv. Makovec, Rateče.

I. nagrada: Zel in plevel, II. nagrada: Jurčič. Sosedov sin.

Sergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

IX. poglavje.

— Čuj no, trgovec, — je zašepetal Vedeneju Saviču, — nekaj bi ti rad povedal. Na okno ti potrkam, ko bodo vsi spali; poglej takrat malo ven...

Poslovodja ni utegnil niti ust odpreti, da bi vprašal, kaj bi rad, pa že ni bilo nikogar več. Hlapec je izginil, ko da ga sploh ni bilo. Okoli pa je bilo vse tiho. Gore in tajga so bile kakor oglje črne. Pihala je od tod mrzla sapa... Neba se je videl samo en kos: bil je za spoznanje svetlejši in sredi njega je migljala zvezdica...

Ko se je poslovodja vrnil v hišo, so se bili fantje že spravili spat. Domačini so bili odšli čez noč drugam.

— Kje pa imamo naše pištole pa puške? — je vprašal.

— Tukaj so, na klopi ležijo, — se je oglasil Nilka.

Poslovodja je hotel zapreti vrata, pa ni bilo mogoče, ni bilo ne zapaha ne kavljja. Vzel je dve pištoli, pa si jih del pod blazino. Legel je, a ni spal, poslušal je. Fantje so pričeli smrčati. Najprej je zaspal Mikita, potem Grigorij, slednjič je še Nilka pričel zvižgati skozi nos... A nihče še vedno ni hotel potrkati.

Potem pa se je zazdelo nenadoma poslovodji, da zunaj pesek hrešči, ko da bi se plazilo nekaj vzdolž ob steni od zunaj. Vstal je. Čim je sedel pod okencem, je že potrkalo dvakrat prav rahlo, komaj slišno na steklo. Vedenej Savič je potegnil okno navzgor. Zunaj je razločil nekaj črnega, bila je glava.

— Ali si ti, trgovec? — ga je šepetaje vprašala glava.

— Jaz...

— Ali že vsi spijo?

— Že spijo. Kaj si hotel povedati?

— Samo dobro ti hočem... vrni se! Ni prav, kar počenjaš...

Vedeneju Saviču se je zazdelo, da mu lazijo drobni mravljinici po hrbtu.

Naš modni kofiček

Za gledališče in koncert.

Veliki modni saloni so pripravili tudi za bodočo zimsko sezono modele iz čipk kot paradne obleke za večerne prireditve, posebno za koncerte in gledališče. Glavna novost je material sam. Filastih in drugih tenkih čipk skoro ni videti, marveč

nim krilom je za večerne prireditve; preko nje pa je mogoče obleči čipkasto jopico z zapono ali cvetko ter dolgimi rokavi in potem je primerna tudi za popoldanske obiske.

Zanimiv je predzadnji vzorec s tremi volani, ki so na eni strani podaljšani in obrobljeni s svilo.

le močni, težki tipi, ki pa kljub temu ne učinkujejo okorno.

Posebno pogosto srečamo modele iz težkih svilenih čipk — „chenille“, ki sestojijo iz vzbočenih plastičnih vzorcev na luknjičastem temelju. Poleg njih so še vedno priljubljene položene čipke, ki imajo svoj poseben, neprimerljiv lesk. Čipke iz kovinastih niti se pa zelo opuščajo; videti je le še čipke, ki so prevlečene z redkimi kovinastimi nitkami.

Kar se tiče kroja čipkastih oblek, se uporabljajo vse vrste nove, učinkovite silhuete: volani, škrici, zvončasta obleka, steze itd.

Zelo učinkovite so tudi kombinacije iz čipk in raznih modnih svil.

Naša slika kaže nekaj najnovejših modelov. Na prvem mestu je enostavna obleka žemperske temeljne oblike, predstavljajoča kombinacijo s svilo „Georgette“, tako, da je mogoče porabiti razne ostanke. Krilo je zvončasto, na obeh straneh podaljšano. Ker so rokavi dolgi, je mogoče obleko porabiti tudi za popoldanske obiske.

Tudi pri drugem in tretjem vzorec, ki predstavljata eden ter isti model, je dvojna uporaba dobro rešena. Svileni obleka z bluzastim zgornjim delom brez rokavov in zadaj podaljša-

Zgornji del se zaključuje s širokim pasom, ki je ob sklepu okrašen s cvetico.

Zadnji vzorec je primeren za krepkejšo odnosno starejšo žensko. Spodnji del je iz težke svile, zgornji iz čipk, ki se spredaj ne stikajo. Rokavci so od komolca nizdol široki, v zapestju stisnjeni; na rami v okras cvetice.

Ovratne rute

z dvostranskim vzorcem so zadnja novost, ki prinaša izpremembo v noši šalov. Prednost se daje živobarvnim vzorcem. S pomočjo zapon se dajo doseči zelo učinkoviti aranžmani, kakor kaže naša slika.

Ovratne rute imajo že od nekdaj zelo hvaležno vlogo, ki se pa čisto kaj rada zlorablja. Ovratne rute naj bi vsaj iz zdravstvenih razlogov zakrivalo na ulici preveliko goloto vratu in varovale dihhalne organe in gornji del poprsja in pleč od prehlajenja.

Modern dežnik.

Z dežniki, zlasti s ženskimi je pač pravi križ za modo. Najnovejši ženski dežnik je še krajši nego dosedanji in ima držaj na koncu, kakor kaže naša slika. Da se igle ne zatikajo, jih drži skupaj obroček iz slonove kosti ali druge snovi.

— Kaj pa še, beži no! — je dejal, — s takimi lažmi bi me imel za norca?

— Nič ne lažem. Po pravici te svarim: le pojdi nazaj v Minusinsk!

— Zakaj pa?

— Zato, da boš živ ostal!

— Mar so res sami razbojniki doma v Urjanhaju?! — malo da ni zakričal Vedenej Savič. — Ali je res tako?

— Nič ne vem, kakšni ljudje so tam doma. Vem samo, da se ne vrne nihče od tod nazaj...

— Ali je resnica, kar praviš?

— Nisem sraka, da bi ti samo klepetal!

Poslovodja se je tlesnil po čelu: — Joj, joj, Bog ne daj! — mu je ušlo. — Kaj pa, ali se tudi Vabilin ukvarja s takimi posli?

— Tega ti pa ne morem povedati: ni mi znano.

— Kdo pa potemtakem to dela? Mar ubijajo potnike tukajšnji kmetje?

— Ne, ti nikomur nič ne storijo. Njih se ti ni treba bati...

— Pa vendar morejo vedeti, kdo je nevaren? Saj večkrat ljudi tja peljejo?

— Seveda vedo! A nobenemu ne povedo niti besedice!

— Zakaj ne?

— Zato, ker se bojijo za lastno kožo! Kaj misliš, zakaj ti niso hoteli dati na posodo kónj? Če tebi upihnejo tam življenje, kje bodo potem iskali konje?

— O, Bog ti moj! — je mogel samo izustiti poslovodja. — Kaj pa hočem zdaj?

— Nazaj pojdi... — mu je ponovila glava, — pa še jaz bi se vam pridružil! Naveličal sem se do sitega teh hudičev pa njih gozdov. Videti jih ne morem več!

— Ali si že davno tu?

— Kmalu bom doslužil svoje leto dni, odkar sem pri njih za hlapca... Blizu Tomska sem doma. Le pazi, trgovec, nikar jim ne povej, da sem te posvaril. Niti besedica ti ne sme uiti!

— Komu naj bi pa pripovedoval?

— No, le pazi!

Glava je izginila. Poslovodja je zaprl okno, sedel na klop in se z rokami prijel za brado. Saj se pravi od starih časov pa do zdaj: na bradi sloni razum. Spomnil se je ugank, ki mu jih je dajal Mark Ivanič v Minusinskem. Spomnil se je, kako sta se pogovarjala in spogledovala prijatelja-kramarja v Krasnojarskem. Ta reč jima je torej hodila po glavi! Tega-le mu niso hoteli povedati! A zakaj ne? Čemu bi jim bilo treba ščititi tolovaje?

(Dalje prihodnjic.)